

Hvad betyder samarbejdsformer for planlægningen i kommunen?

Lektor Lone Søderkvist Kristensen
Københavns Universitet
Det Biovidenskabelige Fakultet
Skov & Landskab
lokr@life.ku.dk

Det er i dag erkendt, at vi, for at kunne planlægge 'effektivt' og 'innovativt', har brug for at inddrage forskellige vidensformer og kompetencer. Den mest enkle måde at imødekomme disse krav på er ved at anvende den multidisciplinære tilgang, hvor man beder forskellige faggrupper komme med hvert deres bud på, hvordan et problem kan løses. En anden løsning er den interdisciplinære tilgang, hvor forskellige ikke-relaterede akademiske discipliner forsøges integreret i en opgaveløsning, således at disse tvinges til, sammen og på tværs af faglige skel, at komme med en løsning på et givet problem. Endelig er der den transdisciplinære tilgang, hvor ikke kun forskellige faglige discipliner bliver inddraget, men hvor også lægmand og andre interessenter inddrages i løsningen af et givet problem. Den sidste tilgang anerkender, at mange problemstillinger i dag er komplekse, og at der ikke findes enkle faglige løsninger på disse komplekse problemer. Tilgan-

gen har desuden meget til fælles med den planlægningsform, som i planlitteratur bliver kaldt den samarbejdende eller den kommunikative planlægning. Denne planlægningsform kan ses som et nyere bud på, hvordan vi kan skabe innovation og fornyelse i planlægningen.

Hvis vi skal forsøge at forbedre og forny planlægningen, er det imidlertid ikke nok, at vi anerkender, at vi har brug for at inddrage forskellige vidensformer og kompetencer. For at kunne inddrage disse har vi også brug for institutionelle rammer, der kan håndtere samarbejde på tværs af fagdiscipliner, som kan håndtere usikkerhed og uforudsigelighed, og som anerkender, at der ikke altid findes en rigtig løsning på et givet problem. Sådanne rammer er imidlertid ikke altid til stede.

I det følgende beskrives et eksempel på, hvordan man gennem en transdisciplinær tilgang til planlægning for lokalområder i det åbne land kan generere nyt input til kommuneplanlæg-

ningen samtidig med, at man får ejerskab til planen hos lokalbefolkningen og hermed får forbedret mulighederne for iværksættelse.

Erfaringerne er hentet fra et projekt under Realdanias Plan09, i hvilket Skive Kommune, Skov & Landskab, Københavns Universitet samt 5 borgergrupper samarbejdede om udarbejdelse af strategier for 5 lokalområders udvikling. Det konkrete formål med projektet var, at lokale borgergrupper i samspil med kommunale planlæggere og eksterne fagfolk skulle udvikle en landskabs-/udviklingsstrategi for hvert af de 5 områder, med de lokale borgere som den drivende kraft i projektet. Oplægget for processen var, at en arbejdsgruppe for hvert område med udgangspunkt i lokalområdets landskabelige forudsætninger og karakter skulle forholde sig til sammensillet mellem fremtidens beboelse, rekreation og erhverv. Processen var organiseret i 3 dele: (1) En opstartsphase der handlende om at

få sammensat de enkelte arbejdsgrupper, få skabt tillid og få udviklet fælles forståelse for de respektive områders potential og udfordringer, (2) en udviklingsfase, hvor strategien blev formuleret, og (3) en afsluttende fase, hvor strategien eller dele af strategien blev indarbejdet i kommuneplanen.

I strategiudviklingsfasen blev to metoder benyttet til understøttelse af borgergruppernes arbejde med strategiudviklingen. Dels en landskabsanalyse, som havde karakter af en regionalisering, hvor de 5 områders landskaber blev inddelt i mindre, homogene landskabstyper, med hver sin karakter, dels et dialogmøde, hvor borgergrupperne konfronterede deres forslag til strategi med et forslag til strategi udarbejdet af et panel bestående af udefra kommende fagpersoner. Hensigten med landskabsanalysen var dels at skabe større bevidsthed om landskabet, dels at gøre det lettere for arbejdsgrupperne at stedfæste problemer og løsninger til konkrete lokaliteter frem for generelle henvisninger til 'naturen' og 'landskabet'. Alle arbejdsgrupper blev opfordret til i deres videre arbejde at anvende landskabsanalysen og samtidig tage kritisk stilling til, om de afsatte grænser mellem landskabstyperne var de 'rigtige'. Landskabsanalyse blev udarbejdet af en partner i projektet, og udarbejdelsen fungerede samtidig som en efteruddannelse af kommunens medarbejdere i landskabsanalyse. Formålet med fagpanelet var at bidrage til processen med viden og indsigt fra fagpersoner, som var uafhængig af såvel de lokale interesser

som af den kommunal politiske/administrative virkelighed. Selvom mødet mellem fagpanelet og den enkelte borgergruppe forgik på den måde, at borgergruppen først præsenterede sit udkast til strategi, der som regel bestod af forskellige mål/visioner for udviklingen, identifikation af problemområder samt forslag til konkrete tiltag. Dernæst præsenterede fagpanelet sit bud på udfordringer og muligheder set med udefra kommende 'ekspertøjne'. Fagpanelet bidrog også til, at borgergrupperne fik en ny forståelse af deres lokalområder, bl.a. gennem en kulturhistorisk analyse af landsbyudviklingen. Aftenen afsluttedes med debat og diskussion af de fremlagte forslag til fremtidig udvikling.

Efter mødet med fagpanelet færdiggjorde borgergrupperne deres udviklingsstrategier. Grupperne fik her bistand af to landskabsarkitekter (tidligere medlemmer af fagpanelet), der hjalp med rentegning af strategierne samt indarbejdelse af de ideer og forslag fra fagpanelet, som arbejdsgrupperne fandt egnede. Forud for færdiggørelsen af strategien havde størstedelen af grupperne desuden valgt at fremlægge strategien for lokalområdets øvrige beboere.

De 5 strategier blev efterfølgende indarbejdet i kommuneplanen som et samlet bilag, og de dele af strategierne inklusive målsætninger, der havde brug for en formel planlægningsmæssig understøttelse (udlægning af områder til ny beboelse, skovrejsning m.v.), blev indarbejdet i selve kommuneplanen.

Ovennævnte proces viser, at inddragelse af både lokal viden og uafhængig fagprofessionel

viden og kompetence kan bidrage til fornyelse af planindholdet. Men processen påviser også nødvendigheden af, at vi tør give os i lag med nye typer af planprocesser, hvor udfaldet af processen ikke er kendt på forhånd.

Oplægget blev afsluttet med en række refleksioner over (1) muligheder og begrænsninger i planprocesser, som den beskrevne samt (2) refleksioner over barrierer og drivkræfter relateret til de institutionelle planlægningsrammer. ■